

Alueiden komitean lausunto ”Koulutuksella pontta nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen”

(2008/C 105/05)

ALUEIDEN KOMITEA

- toteaa, että jäsenmaiden kansalaiset eivät yleensä tunne riittävästi Eurooppa-hankkeen peruskysymyksiä eivätkä unionin kehitysnäkymiä.
- katsoo, että tietämättömyys on erityisen haitallista nuorten keskuudessa, sillä heidän on määrä elää taloudellista ja sosiaalista tulevaisuuttaan Euroopan unionissa. Unionin tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että nuoret oppivat toimimaan unionissa demokraattisesti ja käyttämään kansalaistaitojaan.
- katsoo, että alueiden komitealla on tässä yhteydessä oma tehtävänsä siksi, että nuorten yleissivistävä koulutus on tietyissä maissa paikallis- ja aluehallinnon vastuulla, ja siksi, että komitea on lähellä nuoria ja voi näin rohkaista heitä toimimaan kansalaisina.
- katsoo, että on erittäin tärkeää, että nuoret saavat ammatillisia tarpeitaan ja henkilökohtaista kehitystään vastaavaa koulutusta läpi koko elämän. Yhtä lailla on tärkeää, että nuoret oppivat asioita, joiden ansiosta he voivat tuntea kuuluvansa kansalaisina Euroopan unioniin.
- katsoo, että Euroopan unionin ei pidä korvata jäsenmaiden opetusviranomaisia, mutta kehottaa unionia arvioimaan käytänteitä ja ehdottamaan tavoitteita ja toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi.
- korostaa virallisen koulujärjestelmän ulkopuolista oppimista. Sitä olisi kehitettävä edelleen täydentämään virallista opetusta Euroopassa, sillä tällainen kouluttautuminen tavallisesti tarkoittaa ensimmäistä vapaaehtoista vastuunottoa, mikä puolestaan on ensimmäinen askel kohti aktiivista kansalaisuutta.

Esittelijä: Claude du GRANRUT, Picardien aluevaltuutettu (FR, PPE)

Poliittiset suositukset

ALUEIDEN KOMITEA

1. toteaa, että jäsenmaiden kansalaiset eivät yleensä tunne riittävästi Eurooppa-hankkeen peruskysymyksiä eivätkä unionin kehitysnäkymiä.
2. katsoo, että tietämättömyys on vieläkin haitallisempaa nuorten keskuudessa, sillä heidän on määrä rakentaa taloudellista ja sosiaalista tulevaisuuttaan Euroopan unionissa, ja että unionin tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että nuoret osaavat toimia aktiivisina unionin kansalaisina.
3. ottaa huomioon, että Maastrichtin sopimuksella vuonna 1992 käyttöön otettu ja Amsterdamin sopimuksella vuonna 1997 myöhemmin vahvistettu (8 artiklan 1 kohta) unionin kansalaisuus takaa kaikille kansalaisille oikeuksia ja erityisoikeuksia, joista eräät koskevat unionin nuoria suoraan. Tällaisia ovat oikeus matkustaa, asua, tehdä työtä, opiskella tai käyttää äänioikeutta missä tahansa EU:n jäsenvaltiossa. Unionin kansalaisuus ei korvaa jäsenvaltioiden kansalaisuutta vaan täydentää sitä.
4. katsoo, että on erittäin tärkeää, että nuoret saavat ammatillisia tarpeitaan ja henkilökohtaista kehitystään vastaavaa koulutusta. Yhtä lailla tärkeää on sisällyttävä opetusohjelmiin sellaisia elementtejä, joiden ansiosta nuoret voivat tuntea kuuluvansa kansalaisina Euroopan unioniin.
5. pitää äskettäin julkaistussa komission tiedonannossa "Kumppanuuteen perustuva EU-viestintä" ⁽¹⁾ aktiivisen unionin kansalaisuuden merkityksen esiin nostamista hyvänä. Erityisen hyvänä komitea pitää tiedonannossa esitettyä konkreettista ehdotusta tarjota opettajille Eurooppa-aiheisia julkaisuja ja Internetistä noudettavaa EU-aiheista materiaalia, ja kannustaa Euroopan komissiota toimittamaan tällaista materiaalia opettajien käyttöön mahdollisimman pian.
6. katsoo, että unionin kansalaisuuden omaksuminen edellyttää ensinnäkin sitä, että nuoret tuntevat eurooppalaisen identiteetin perusaineokset, mikä taas edellyttää Eurooppa-kasvatusta myönteisessä hengessä: yhteisten arvojen ja yhteisen menneisyyden löytämistä, kulttuurien vuorovaikutuksen ymmärtämistä sekä yhtäläisten poliittisten ja sosiaalisten oikeuksien ja velvollisuuksien tiedostamista. Toiseksi kansalaisuuden omaksuminen edellyttää sen ymmärtämistä, että Euroopan unioni koskettaa nuorten arkielämää ja tulevaisuutta.
7. tekee tuoreen Eurobarometri-kyselyn (heinäkuu 2007) tuloksista sen johtopäätöksen, että edellä mainitut Euroopan unionin kansalaisuuden keskeiset seikat sekä sen merkitys ja olemus eurooppalaisen identiteetin perustana on liitettävä koulujen opetussuunnitelmiin ja opetettava kaikille nuorille. Eurobarometri-kysely osoitti, että vaikka tämän päivän eurooppalaisen "eliitin" on suhteellisen helppo ymmärtää eurooppalaisen identiteetin erilaisia perusaineoksia, jäsenvaltioiden keski-vertonuurten tilanne on täysin toisenlainen.
8. on tyytyväinen Urbact II -ohjelmaan, jonka keskeinen tavoite on helpottaa nuorten integroitumista yhteiskuntaan ja

edistää EU:n eri toimielinten tiedotus- ja viestintätoimia. Komitea on niin ikään tyytyväinen Sokrates-ohjelmasta saatuihin myönteisiin tuloksiin ja antaa arvoa sille tehokkaalle työlle, jota opettaja- ja nuorisojärjestöt sekä nuorten parissa työskentelevät järjestöt tekevät pyrkiessään levittämään perustietoa Euroopasta.

9. suhtautuu myönteisesti hyvien käytänteiden vaihtoon EU:ssa paikallis- ja aluetasolla, jotta lapset ja nuoret saavat mahdollisuuden oppia nykyistä enemmän EU:sta ja sen jäsenvaltioista. Komitea on kuitenkin vakuuttunut, että mikäli halutaan saada aikaan todellisia tuloksia ja saada nuoret aidosti omaksumaan unionin kansalaisuuden, toimet on kohdennettava koko kouluikäisten ikäryhmään.

10. korostaa tämän tavoitteen saavuttamisessa virallisen koulujärjestelmän ulkopuolista oppimista. Sitä olisi kehitettävä edelleen täydentämään virallista opetusta Euroopassa, sillä tällainen kouluttautuminen tavallisesti tarkoittaa ensimmäistä vapaaehtoista vastuunottoa, mikä puolestaan on ensimmäinen askel kohti aktiivista kansalaisuutta.

11. kannustaa käyttämään Youthpass-todistusta, jolla tunnustetaan nuorisotoimintaohjelman puitteissa tehty vapaaehtoistyö, sekä Europass-todistusta, jolla edistetään nuorten työntekijöiden liikkuvuutta Euroopassa.

12. on tietoinen siitä, että kouluopetuksen järjestäminen kuuluu jäsenvaltioiden velvollisuuksiin. Komitea palauttaa kuitenkin mieliin unionin opetusministereiden tekemän päätöksen, jonka mukaan kaikille kouluikäisille on annettava perustiedot Euroopan unionista.

13. katsoo, että Euroopan unionin ei pidä korvata jäsenmaiden opetusviranomaisia, mutta kehottaa unionia arvioimaan käytänteitä, jotka parantavat tietämystä Euroopan unionista.

14. katsoo, että alueiden komitealla on tässä yhteydessä oma tehtävänsä siksi, että nuorten yleissivistävä koulutus on tietyissä maissa paikallis- ja aluehallinnon vastuulla, ja siksi, että komitea on lähellä nuoria ja voi näin rohkaista heitä toimimaan kansalaisina.

15. tukee viestintätoimia, joita komissio toteuttaa tulevan Lissabonin sopimuksen ratifioinnin yhteydessä.

16. korostaa, että mahdollisten uusien, aktiivista kansalaisuutta edistävien aineiden lisääminen kouluopetukseen tai opetuksen muuttaminen vaatii huolellista harkintaa ja suunnittelua ja että muutosten vaikutukset ulottuvat useiden vuosien päähän.

Tavoite saada nuoret omaksumaan aktiivinen kansalaisuus

17. katsoo, että unionin kansalaisuuden omaksuminen edellyttää eurooppalaisen identiteetin monimuotoisuuden tuntemista. Eurooppalaisen identiteetin perustana on Euroopan menneisyyden ja kehityksen, sisäisten vastakkainasetteluiden, arvojen, kulttuurisen monimuotoisuuden ja demokraattisten perinteiden tunteminen sekä uusimpana elementtinä EU:n kansalaisten perusoikeuksien kunnioittaminen.

⁽¹⁾ KOM(2007) 568 lopullinen.

18. katsoo tässä yhteydessä, että taide ja kulttuuri yleisesti sekä virallinen ja epävirallinen kulttuurikasvatus erityisesti vaikuttavat merkittävästi siihen, että Euroopan unionin nuorista kehkeytyy aktiivisia kansalaisia.

19. on vakuuttunut, että tällaiset tiedot omaksutaan sekä virallisen että epävirallisen oppimisen avulla.

20. kehottaa Euroopan komissiota saattamaan ajan tasalle Eurydice-verkon kartoituksen kansalaisuuskasvatuksesta Euroopan kouluissa.

21. suosittaa, että kaikkiin virallisessa yleissivistävässä koulutuksessa opetettaviin asianmukaisiin oppiaineisiin sisällytetään eurooppalainen ulottuvuus. Tällainen avoin opetusmenetelmä auttaa kansalaisia muodostamaan realistisen kuvan unionin hyödyistä ja herättää heidän kiinnostuksensa kehittää sitä kunnanhimoisesti.

22. painottaa, että useiden kielten opiskelun olisi oltava välttämätöntä, sillä nuoret pitävät monikielisyyttä etuna uralla. Komitea on tyytyväinen komission jäsenen Leonard Orbanin koolle kutsuman, monikielisyyttä tarkastelevan korkean tason asiantuntijaryhmän johtopäätöksiin sekä komission tulevaan monikielisyyttä koskevaan tiedonantoon, jonka pitäisi hyödyttää etenkin nuoria.

23. suosittaa, että EU:n toimielinten olemus ja toimivaltuudet sekä niiden toiminta sisällytetään koulujen opetussuunnitelmaan. Samalla tavoin kuin kaikille nuorille annetaan opetuksessa tietoa heidän oman maansa hallintoelimitystä ja poliittisista instituutioista, kaikkien eurooppalaisten nuorten on tunnettava Euroopan unionin vastaavat elimet. Paikallis- ja alueviranomaiset voivat tuoda esiin omalla tasollaan tehdyt konkreettiset toimet, kuten EU:n rakennerahastojen avulla toteutetut taloudelliset ja solidaariset tukitoimet.

24. katsoo, että erityistä huomiota on kiinnitettävä maahanmuuttajanuoriin ja vähäosaisiin nuoriin, jotta voidaan vastata näiden erityistarpeisiin. Näin tehtävä myös siksi, että mikäli nämä nuoret integroituvat paremmin yhteiskuntaan, he voivat rikastuttaa sitä kulttuurisesti sekä antaa panoksensa yhteisvastaavuuteen. Vuosi 2008 on nimetty kulttuurienvälisen vuoropuhelun eurooppalaiseksi teemavuodeksi, ja sen tarkoituksena on, että kansalaiset tutustuvat lähemmin muihin Euroopan ja maailman maihin ja oppivat ymmärtämään niitä entistä paremmin.

25. on tietoinen siitä, että opetuksessa kieliin ja Eurooppa-asioihin keskittymistä ei voida toteuttaa ilman opetuksen poliittisten, hallinnollisten ja taloudellisten vastuutahojen sekä itse opetushenkilökunnan tukea: on tärkeää, että opettajat saavat tarvittaessa asianmukaista jatkokoulutusta.

26. panee mielenkiinnolla merkille julkista koulutusjärjestelmää täydentävien kansansivistysjärjestöjen jo tekemät aloitteet.

27. ehdottaa, että EU:ta ja Eurooppaa käsittelevässä kielenopetuksessa hyödynnettäisiin perinpohjaisesti uutta tieto- ja viestintätekniikkaa sekä etenkin Internetiä, joka saa nuoret osallistu-

maan koulutukseensa entistä tehokkaammin. Sen avulla saavutetaan kohderyhmät, joilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää tavanomaista kouluopetusta.

28. tukee ehdotusta keskittyä kehittämään nuorten mahdollisuuksia epäviralliseen oppimiseen ja rohkaisemaan niiden käyttöä, sillä epävirallinen oppiminen on unionin dynaamisen kansalaisuuden kehittämisessä vähintään yhtä tärkeää kuin virallinen oppiminen.

29. katsoo epävirallisen oppimisen olevan oleellista, sillä se valmistaa nuoria aktiivisen kansalaisuuteen. Vapaaehtoistyö erilaisissa yhdistyksissä, avoimuus muita kohtaan, yhteisen hyvän ymmärtäminen, kiinnostus yhteisten asioiden hoitamiseen ja paikallispolitiikkaan osallistuminen saavat aikaan sen, että kansalaiset ottavat unionin poliittisen tulevaisuuden käsiinsä.

30. Koska epävirallinen oppiminen perustuu nuorten vapaaehtoiseen osallistumiseen ja koska se liittyy nuorten tarpeisiin ja toiveisiin, nuoret voivat sen ansiosta hankkia uusia, koulussa omaksuttuja tietoja täydentäviä taitoja sekä erityisosaamista. Sen toimintamuodot soveltuvat erityisen hyvin muita heikommassa asemassa oleville nuorille. Lisäksi se auttaa nuoria ymmärtämään, että on tärkeää kyetä sopeutumaan Euroopan unionin taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen.

31. katsoo, että vanhemmilla ja heidän omilla EU-tiedoillaan on keskeinen rooli aktiivista kansalaisuutta koskevassa keskustelussa. Yleisesti vanhempien tietotasoa tulee parantaa kaikin keinoin, sillä EU:n kehittyessä sitä koskevat tiedot vaativat jatkuvaa täydentämistä ja ajantasaistamista.

32. kehottaa paikallis- ja alueyhteisöjä osallistumaan Eurooppa-kasvatuksen järjestämiseen tai tukemaan sitä esimerkiksi järjestämällä oppilaitosten ystävyysoimintaa, tukemalla materiaalisesti nuorisjärjestöjen tai nuorten parissa työskentelevien järjestöjen aloitteita, ottamalla vastaan koululaisryhmiä eri jäsenvaltioista, tarjoamaan vapaaseen käyttöön vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät perusrakenteensa sekä esittelemään omat instituutiossa painottamalla samalla Euroopan unionin toimielinten kanssa jaettua toimivaltaa.

33. painottaa, että on viritettävä keskustelua siitä, mitä haasteita aktiivisen kansalaisuuden omaksumiseen liittyy ja mitkä ovat ne keinot, jolla se voidaan saavuttaa, eli kuinka nuoret voivat globalisoituvassa maailmassa osallistua tehokkaasti unionin talouteen ja kuinka nuoret saadaan ottamaan vastuu unionin poliittisesta kehittämisestä.

Toimet

34. perustaa suosituksensa toisaalta unionin opetusministerien päätökseen, jonka mukaan Euroopan nuorille on annettava sellaiset keskeiset tiedot, joiden avulla he tuntevat Euroopan unionin kunnolla, ja toisaalta parlamentin ja neuvoston hyväksymään komission tuoreeseen ohjelmaan "Kansalaisten Eurooppa" sekä Christopher Beazleyn laatimassa mietinnössä eurooppalaisen ulottuvuuden sisällyttämisestä opetussuunnitelmiin esitettyihin ehdotuksiin.

35. katsoo, että eurooppalaisen ulottuvuuden sisällyttäminen kouluopetukseen on välttämätön edellytys sille, että kaikkien jäsenvaltioiden nuoret omaksuvat aidosti ja pysyvästi aktiivisen kansalaisuuden. Eurooppalaiseen ulottuvuuden ottaminen mukaan koostuu kahdesta osasta: se tarkoittaa eurooppalaisen näkökulman sisällyttämistä kaikkiin asianmukaisiin oppiaineisiin, toisin sanoen niiden yhteyden osoittamista Eurooppaan nähden, sekä opetusta Euroopan unionin yhdentymiskehityksestä, unionin perustasta, arvoista, toimielimistä ja niiden toiminnasta sekä vaikutuksesta nuorten päivittäiseen elämään, unionin kehittämisestä ja sen suhteista muuhun maailmaan.

36. tukee monikielisyyttä tarkastelevan korkean tason asian- tuntijaryhmän suositusta siitä, että nuoria eurooppalaisia on kannustettava opiskelemaan äidinkieltänsä lisäksi kahta vierasta kieltä. Monikielisyys avaa paitsi ovia toisiin kulttuureihin myös uusia näkymiä kaupankäynnissä, työhön liittyvässä tietojen vaihdossa sekä tutkija- ja innovointiyhteisössä.

37. olisi toivottavaa, että sekä nuorten että opettajien liikkuvuutta rohkaistaisiin ja että liikkuvuus tunnustettaisiin koulu- ja työuralla.

38. suositaa asianmukaisten toimien hyväksymistä yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa, jotta kouluihin voidaan luoda vakaa oppimisympäristö, joka perustuu vastavuoroiseen kunnioitukseen ja yhteistyöhön. Tavoitteena on väkivallan ja nuorten keskinäisen suvaitsemattomuuden torjuminen ja ehkäiseminen.

39. kehottaa kehittämään kouluikäisille nuorille suunnattavaa julkista koulutusjärjestelmää täydentävien kansansivistysjärjestöjen toimintaa sekä epävirallista oppimista muun muassa ystävyysohjelmilla, koulujen välisillä vaihto-ohjelmilla, urheilukilpailuilla sekä koulujen lomien aikaan järjestettävillä kieliharjoitteluilta tai urheiluleireillä.

40. kannustaa kehittämään sellaisia aloitteita kuin ”nuorisolähteilään” nimeäminen; tässä Euroopan alueiden liiton aloitteessa nuorisolähteiläs nimetään nuorison kesäkursseilla. Nuorille tulisi antaa vastuuta tiedon jakamisesta toisille nuorille eri aiheista, myös aktiivisesta kansalaisuudesta. Kansalaisuuden käsitteen tutkimista monikulttuurisessa Euroopassa tulisi painottaa nykyistä enemmän, samoin sellaisten kysymysten käsittelyä kuin moniuskoiset yhteiskunnat, monikulttuurisuus kouluissa ja työpaikalla sekä kulttuurin tarjoamat ratkaisut nuorisoa koskettaviin kysymyksiin.

41. kehottaa alue- ja paikallisyhteisöjä tukemaan materiaalisesti näitä nuorten hyväksi tehtyjä aloitteita sekä täydentämään

niitä erityistoimilla, esimerkiksi luomalla nuorten kunnan- tai aluevaltuustojen tapaisia EU:n toimielimiä simuloivia tilanteita, jotta nuoret tiedostaisivat EU:hun liittyvän poliittisen vastuunsa.

42. ehdottaa, että ”Kansalaisten Eurooppa” -ohjelmassa ehdotettuihin toimiin sisällytetään nuorilta saatuja tai nuorille suunnattuja ehdotuksia. Tällaisia voivat olla vaikkapa kansalaishankkeet, erilaiset kansalaisyhteiskunnasta lähtöisin olevat ohjelmat, sellaisten tapahtumien järjestäminen, joilla on suuri huomioarvo, tai toimet, joilla tähdätään eurooppalaisen muisti-perinnön säilyttämiseen.

43. kehottaa arvioimaan nuorisjärjestöjen ja nuorison hyväksi toimivien järjestöjen toimien vaikutuksia, jotta järjestöjen parhaat käytännöt saadaan hyödyttämään myös muita ja jotta niitä voidaan edelleen kehittää ja hyödyntää unionin toimintaohjelmissa. Aktiivista kansalaisuutta voidaan edistää nuorten parissa tehokkaimmin toteuttamalla sitä käytännössä, eli tarjoamalla heille tilaisuuksia, joissa he tuntevat, että heidän näkemyksiään arvostetaan ja että ne vaikuttavat välittömästi heidän omaan elämäänsä. Tällaista toimintaa voidaan käytännössä kokeilla koulujen oppilaskunnissa ja hieman laajemmin paikallisissa lasten ja nuorten valtuustoissa, joiden vaikutukset tuntuvat erityisesti pienissä paikallisyhteisöissä.

44. epävirallisen oppimisen merkitys olisi tunnustettava virallisesti, sillä se edistää nuorten sosiaalista osallisuutta, heidän sopeutumistaan työmarkkinoiden kehitykseen, heidän osallistumistaan yhteiskunnallisiin asioihin ja viime kädessä sitä, että nuoret omaksuvat aktiivisen kansalaisuuden ja ovat siinä motiivoituneita.

45. painottaa, että Eurooppa-opetuksen on oltava kunnianhimoista, koska se on Euroopan unionin ja sen kansalaisten tulevaisuuden kannalta olennaista. Tällä tavoin annetaan pontta välttämättömälle perinteisten koulutuskäsitteiden uudistamiselle jäsenmaiden nuorten sopeuttamiseksi ammatilliseen tulevaisuuteensa sekä yhteiskunnalliseen ja poliittiseen sitoutumiseen globaalin talouden hallitsemassa maailmassa. Eurooppa-kasvatus asettaa epävirallisen oppimisen avulla täydennetyt virallisen oppimisen päämääräksi sellaisten kansalaisten kasvattamisen, jotka osallistuvat unionin demokraattiseen rakentamiseen.

46. painottaa voimakkaasti, että EU:ssa laajamittaisen virallisen ja epävirallisen kulttuurikasvatuksen levittämiseksi on välttämätöntä hyödyntää aktiivisesti EU:n ja jäsenvaltioiden eri ohjelmia sekä lukuisia kansalaisjärjestöjen hankkeita ja kehittää niitä edelleen.

Bryssel 7. helmikuuta 2008

Alueiden komitean
puheenjohtaja
Luc VAN DEN BRANDE